

COPILĂRIA ȘI CĂRȚILE EI

Ala LÎȘÎI,
bibliotecar principal

„Copilăria este inima tuturor vîrstelor”
Lucian Blaga.

Copilăria e o sărbătoare care întotdeauna e cu tine. Iar sufletul acestei sărbători este *Cartea pentru Copii*.

Literatura pentru copii reprezintă un tezaur artistic de valoare. Specificul acestei literaturi este determinat de „vîrstele receptării” ei de către cititorul-copil. Ea îi descoperă copilului lumea, inițiindu-l permanent prin formule subtile, în labirintul existențial în care se naște și trăiește. Într-un mod se scrie pentru copii de 3-5 ani, altfel se scrie pentru preadolescenți. Astfel acest domeniu de literatură impune un anumit grad de accesibilitate a textelor.

Variată ca formă și indiferent pentru ce vîrstă e scrisă, literatura pentru copii are funcție formativă. Este deosebit de important faptul care sunt primele cărți ale oricărui copil, doar „Cultul copilului este semnul marilor civilizații”, afirmă Gala Galaction.

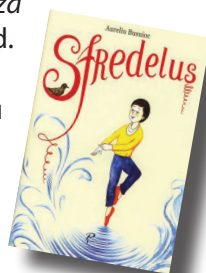
La **2 aprilie** se sărbătorește **Ziua Internațională a Cărții pentru Copii**. În fiecare an între 1-7 aprilie, este organizată săptămîna lecturii și a cărții pentru copii. Cu prilejul acestei sărbători, la împrumutul nr.

1 *Literatura științifică și beletristică*, Serviciul Împrumut la domiciliu a fost organizată ex-

poziția „În lumea copilăriei prin carte” unde au fost expuse cele mai valoroase volume de cărți scrise pentru copii. Scopul expoziției a fost de a promova colecția de carte pentru copii, deținută de biblioteca noastră, fiind destinată, în primul rînd, cadrelor didactice, precum și viitorilor specialiști în domeniu și, desigur, micilor cititori. Cărțile au prezentat interes atît pentru părinți, cît și pentru copiii acestora.

Fiecare carte adresată copiilor are o grafică deosebită. Cele mai frumoase cărți sunt înalt apreciate de micii cititori și de specialiștii din domeniu. Din 1997, în luna aprilie la *Salonul Internațional de Carte pentru Copii* sunt înmîinate premii pentru cele mai de succes cărți pentru copii. Anul acesta *Salonul de Carte pentru Copii* s-a aflat la cea de-a XIII-a ediție. Deținătorul Premiului principal „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii a fost înmînat lui *Aureliu Busuioc* care a prezentat *Cartea-surpriză „Sfredeluș”* (Chișinău, Ed. Prut Internațional).

Tot cu cărți-surprize s-au prezentat la Salonul din anul 1999 *Iulian Filip* cu cartea „*Nucul cu o singură nucleă*”, (Chișinău, Ed. Prut Internațional) care

reprezintă o *carte - valet* compusă din povestiri și poezii, precum și *Vasile Romanciuc* în 1998 cu *Floarea zburătoare* (Chișinău, Ed. Litera), în care autorul vine cu o urare micilor cititori:

"/ Suflețel curat de floare
/ Să crești dulce, să crești mare!
Te vor ajuta să crești / Cărțile ce le citești.
/ Cît citești, atîta crești, / Cît citești, atîta ești. / Să crești dulce, să crești mare,
/ Suflețel curat de floare. /" Cu drag V. Romanciuc.

La salonul Internațional de Carte pentru Copii a fost înmînat Premiul *Cartea Anului* (2009) lui Ianoș Țurcanu pentru volumul *Un elefant în vagonul restaurant* (Chișinău, Ed. Prut Internațional).

În 2001 deținătorul acestui premiu a fost *Arcadie Suceveanu* pentru cartea *Rața și Arhime* (Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2000) prezentare grafică de Sergiu Puică, un volum de poezii din care micii cititori învață despre anotimpuri, însușesc alfabetul, deprind numărul, adunarea, Legea lui Arhime, află despre minunile tehnicii, învață ce este arborele familiei și multe alte lucruri utile, scrise pe înțelesul lor. *Arcadie Suceveanu* propune o nouă formă de poezie pentru copii. La *Suceveanu* personajul se joacă cu cititorii săi, pitindu-se print-

re cuvinte "Greierașul meu cuminte s-a ascuns printre cuvinte".

Iar *Iulian Filip* este desemnat cu Premiul *Cartea Anului* în 1998 pentru culegerea *Ruga iezilor cei trei* (Chișinău, Ed. Prut Internațional).

Volumul este alcătuit din cîtece și jocuri pentru copii, toate avînd ca finalitate didactică în - sușirea alfabetului. În textele scrise de *Iulian Filip* predomina dialogul poetului cu cititorii. „Copilul vede și se vrea Văzut. ...Copilul aude și se vrea Auzit. Copilul Simte și se vrea Deslușit. Copilul... e Totul Și LeVrea Pe Toate – Întregul”. (*Iulian Filip*).

Pe lînga premiile susnumite, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii a fost oferit Premiul *Simpatia copiilor*. Deținătorul acestui premiu a devenit *Nicolae Rusu* pentru cartea *Alunelul* (Chișinău, Ed. Siviul Libris).

Vasile Romanciuc în 2001 pentru cartea *Toate întîmplările se prefac în cuvinte* (Chișinău, Ed. Prut Internațional) primește Premiul *Simpatia copiilor*, prezentare grafică de *Dumitru Lazan*. Imaginile corespund conținutului poeziilor. Poeziile sunt ascultate cu plăcere atît de copilașii micuți, cît și de cei mai măricei. Pentru volumul *Copilul cu Aripă de Carte* în 2006

primește Premiul Cartea Anului la Salonul Internațional de Carte pentru Copii din Chișinău.

Vasile Romanciuc este deținătorul Premiului pentru poezie „Grigore Vieru” în 2009 pentru cartea *De ce plînge clovnul?* (Chișinău, Ed. Prut Internațional). Acest premiu a fost oferit pentru prima dată.

Toți scriitorii pentru copii au o ființă comună întru Copilărie. Pentru ei a umbla desculți prin pădure prin iarba verde cu rouă e o deosebită plăcere, ei cîntă, joacă, folosesc cuvîtul din dorința de a cînta. Fiecare dintre ei e mare, frumos, original în felul său. Pentru copii s-a scris întotdeauna începînd cu perioada marilor clasici *Ion Creanga, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, apoi Olga Vrabie, George Topîrceanu, Magda Isanos* și continuînd cu *Liviu Deleanu, Spiridon Vangheli, Grigore Vieru, Ion Druta, Petru Carare, Gheorghe Calamanciuc* s.a. Desigur, literatura pentru copii din Basarabia are rădăcini valoroase și, începînd cu perioada interbelică, se află în permanentă dezvoltare.

Volumul „Literatură pentru copii” (Ed. Știința Arc, 2004.) face parte dintr-o colecție de antologii Literatură din Basarabia în sec. XX, selecție, studiu introductiv și note biobibliografice de Maria Șleahțișchi. Aici găsim o relectură pe genuri a fenomenului literar din Basarabia sec. al XX-lea. Antologia cuprinde opere apărute între anii 1900 și 2000 scrise pentru copii. Îi regăsim pe Liviu Deleanu, George Meniuc, Valentin

Roșca, Ion Vatamanu, Constantin Dragomir ș.a. Pentru o mai bună orientare a cititorului, antologia include și scurte note biobibliografice ale autorilor. Antologia este binevenită atît pentru studenții care studiază literatura pentru copii, cît și pentru toți cei care iubesc să lectureze texte destinate copiilor...

Liviu Deleanu a scris permanent poezii pentru copii, cu un deosebit simț al cuvîntului. El află calea adevărată spre sufletul copilului, folosind versul sonor, mai mult de factură clasică: „Afară-i din nou primăvară, / Și-n cerul albastru senin. / Se-ntorc cocostîrcii în țară / Privește-i. Privește-i cum vin.” *Se-ntorc cocostîrcii.*

Liviu Deleanu este „un poet modelat de poezia modernistă modernă” scrie Mihai Cimpoi. Cea mai îndrăgită carte de poezii pentru copii a lui Liviu Deleanu este „Ala-bala-portocala” (1968). Una dintre cele mai citite în epoca sa piese pentru copii este basmul în versuri „Buzduganul fermecat” (1975). Biblioteca noastră dispune de volumele „Un vagon de jucării” (1996), „Zăpăcilă” (2002), „Ciocîrlia printre copii” (2000), precum și volumul „Buzduganul fermecat” (Chisinau, Ed. Cartea Moldovei, 2006). Volumul cuprinde poezii pentru copii, precum și basmul în versuri „Buzduganul fermecat”. Ilustrațiile Eudochiei Zavtur sunt în consonanță cu conținutul poeziilor („Melcul”, „Am o stropitoare”, „Ninge”, „Plouă” ș.a.).

Spiridon Vangheli scrie proza de factură metaforică, dar pe înțelesul copiilor. Este autorul unui personaj unic,

un arhetip, o esență luminoasă a copilului. Guguță are un sat, o țară, o lume de prieteni. Este vorba de cartea *Guguță și prietenii săi* (Chisinau, Ed. Turturica, 1983), în două volume. Guguță – acest român mic cu suflet mare. Cartea este scrisă într-o limbă simplă, dar plastică și bogată în culori. Volumul întâi începe cu scrisorile copiilor adresate autorului. „Eu v-am visat astă noapte. Când i-am spus bibliotecarei, ea a zis că eu sînt Guguță...” din scrisoarea unei eleve din cl.4.

În proza lui Spiridon Vangheli jocul este pătruns de poeticitate. Ca să-l înțelegi la adevărata-i valoare, trebuie să ai suflet de copil, să te ascunzi în sufletul copilului, ca într-o „cămașă fermecată”. În 2000 Spiridon Vangheli a fost detinatorul Premiului Cartea anului pentru opera *Tatal lui Guguta pe cand era mic* (Chișinău, Ed. Turturica).

Grigore Vieru este poet născut în Copilărie. Încă de la începuturi se anunță drept un autor remarcabil al copilăriei, după cum îl apreciază M. Cimpoi. El le dăruiește micilor cititori o poezie mare. Versurile sunt simple ca formă, dar muzicale. Poetul slăvește ploaia, pomul, albinele, soarele, mama. „Eu scriu pentru cei mici să nu uite culoarea ochilor mamei, să prețuiască osteneala părinților”, scrie Grigore Vieru. Editează mai multe plachete de versuri pentru cei mici: „Alarma”(1957), „Poezii de seama voastră”(1967), „Mama”(1980), iar în 2005 pentru cartea „Albinuța”(Chișinău, Ed. Dragodor) primește Premiul Simpatia Copiilor.

Volumul „Cartea ghiocilor” (Chișinău, Ed. Prometeu, 1996) reprezintă o culegere de poezii dedicate celor mici. Cine din noi nu cunoaște versurile: “Pe

ramul verde tace / O pasăre măiastră,/ Cu drag și cu mirare/ Ascultă limba noastră/ De-ar spune și cuvinte / Cînd cîntă la fereastră / Ea le-ar lua știu bine/ Din limba sfînta-a noastră”.

Ion Druță alege direcția lirică în proza pentru copii. El selectează subiectele din mediul cunoscut tuturor, preferă să povestească despre eroii săi ascunzîndu-și atitudinile în faldurile subtextului. Nota particulară a prozei lui Ion Druță este împletirea organică a epicului cu liricul. Nuvelele „Povestea furnicii” (1963), „Balada celor cinci motănași” (1972) îmbogățesc literatura pentru copii cu două simboluri: simbolul dăruirii muncii și destinului și simbolul sacrificiului matern. Volumul „Povestea furnicii” (Chisinau, Ed. Știința, 1996) cuprinde ciclul “Daruri” și povestirile „Balada celor cinci motănași”, „Povestea furnicii”, „Trofîmaș”, ș.a. nuvele, pe care citindu-le, putem admira imaginea poporului moldovenesc, tradițiile populare. Cartea este întrețesută din dureri și bucurii, din observații malițioase care exprimă profunde năzuințe ale sufletului popular. Scriitor de o sensibilitate și bunătate autentică, Druță rîde și plînge împreună cu eroii săi.

Petru Cărare însa preferă eroul ștregar, copiilor ultrapozitivi, disciplinați, deștepți. Personajul său Ionică Tropoțel este, în fond, un ștregar, un frate bun (de șotii) cu Nătăfleată al lui Busuioc. Poetul încearcă să anuleze barierele dintre scriitor și cititor:

“O mămică, mai cuminte,

/ Mă luase cu mult zor: / - Eu te rog să
iei aminte, / Mult stimat scriitor, / Să
o știi de la părinți / Cartea bună nu
se scrie / Numai despre cei cuminți".
Cartea „Micul Păcălici” (Chisinau, Ed.
Prut internațional, 2005) reprezintă
un volum de poezii pentru cei mici,
curioși să afle multe lucruri noi.

Mărul multe mere are, / Mere dă
la fiecare: "/ Celui silitor la carte, / Îi dă
multe mere coapte, Iar băiatului lenos,
/ Îi dă mărul viermănos" (Mărul).

Începînd cu 1998 Gheorghe Calamanciu debutează în literatura pentru copii. Absolvent al Institutului Pedagogic de Stat „A. Russo” din Bălți, mai apoi profesor de română, lector la Universitatea bălțeană, Gh. Calamanciu le-a dedicat copiilor cîteva volume. Scrie cartea „Deea-Fecioara din lacrima cerbului” (Chișinău, Ed. ARC, 1998) care cuprinde basme pentru copii, povestiri, cicluri de poezii, precum și cartea „Ghicitori pentru hîtrișori” (Editerra Prim, 2007),

ilustrațiile și coperta sunt realizate de Ada Țibuleac.

„Poienița copilăriei” reprezintă o sursă didactică pentru copii de vîrstă preșcolară (Ed. Epigraf, 2003). Aici găsim povestiri, povești, poezii, proverbe, ghicitori, precum și jocuri didactice.

Poienița copilăriei pentru toți copiii frumoși și cuminți,

Pentru părinți și bunicii lor, de asemenea pentru toți cei

Care deschid în fața copilului,

Acasă sau la grădiniță, Cartea

Ca pe o comoară

Cu dragoste și speranță.

Expoziția noastră contribuie la educarea și formarea tinerei generații prin oferirea accesului prin intermediul părinților la colecția bibliotecii noastre, care face parte din patrimoniul cultural național. În mare măsură va servi drept suport documentar pentru toți studenții care studiază cursul „Literatură pentru copii”, avînd la dispoziție bogata colecție de carte pentru copii.

Bibliografia consultată:

1. Dicționarul scriitorilor romani din Basarabia 1812 - 2006. Ch. : Ed. Prut Intern., 2007. 502 p.
2. Literatură pentru copii. Ch. : Ed. Știința, 2004. 228 p.
3. Pagini alese din literatura pentru copii. Ch. : Ed. Minerva, 1993. 263 p.
4. Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dict. biobibliogr., Ch. : Ed. Universitas, 1994. 330 p.
5. <http://www.bncreanga.md/>
6. <http://libruniv.usb.md>